

В. Л. Смілянська

Кирилюк Євген Прохорович

КИРИЛЮК Євген Прохорович (крипт.: К. Євг., Євген, К. Євген; 05(18). 03. 1902, Варшава – 24. 06. 1989, Київ) – літературознавець. Доктор філологічних наук (1952), професор (1953), член-кореспондент АН УРСР (1957). Член СПУ (1934). Заслужений діяч науки УРСР (1972). Учасник 2-ї світової війни. Бойові нагороди. Навч. у Вінн. (1919–23), закін. Київ. (1926) ІНО. Очолював відділ у ред. г. «Молодий більшовик» (1925–28); від 1931 – в Інституті літ-ри АН УРСР (Київ): 1944–83 – завідувач відділу шевченкознавства. Водночас 1936–41 – завідувач кафедри укр. літ-ри Київ. пед. інституту; 1943–44 – директор Музею Т. Шевченка АН УРСР (Київ); 1944–58 – професор кафедри історії укр. літ-ри Київ. університету; 1958–61 – зав. ред. мови, літ-ри й фольклору УРЕ. Досліджував укр. літ. процес 19 ст. Уклав найповнішу бібліографію творів П. Куліша та літ-ри про нього, що містила 946 позицій, видав популяр. нарис «Пантелеймон Куліш» (обидва – 1929), упорядкував «Вибрані твори» П. Куліша, його спогади про Т. Шевченка (обидва – 1930), брав участь у вид. академ. зб. «Твори» (1930–31, т. 1, 3, 6; усі – Харків; Київ). Співред. (із С. Масловим) «Нарису історії української літератури» (К., 1946), який через критику ЦК КПУ за відхід від соц., класового аналізу літ. явищ був перевид. у нових ред. 1951 і 1955. Під наук. керівництвом та за безпосеред. участі К. підготовлено й видано повне збір. творів Т. Шевченка у 6-ти т. (1963–64), створ. фундам. колективні дослідж. «Шевченкознавство: Підсумки й проблеми» (1975), «Творчий метод і поетика Т. Г. Шевченка» (1980; відп. ред. обох), «Т. Г. Шевченко: Біографія» (1964; 1984; усі – Київ); започатковано 1951 щорічні наук. шевченків. конф. та видано за ними зб. праць (1954–85). Його монографія «Т. Шевченко: Життя і творчість» (1959; 1964; Ленін. премія 1964) – найповніше на той час дослідж. життя й творчості поета; літ.-крит. нарис «Шевченко і наш час» (1968; усі – Київ) – на тему суспільно-політ. рецепції Т. Шевченка за рад. влади. Як відп.

секр. «Шевченківського словника» (у 2-х т., К., 1976–77) відзнач. Державною премією УРСР ім. Т. Шевченка 1980. К. уперше подав багатоаспект., цілісний і доклад. крит.-біогр. нарис про І. Франка у монографії «Вічний революціонер» (К., 1966). У праці «Живі традиції: Іван Котляревський та українська література» (К., 1969), виступивши проти негатив. інтерпретації поняття «котляревщина», висвітлив розвиток нар. комізму в укр. літературі 1-ї пол. 19 ст. Очолював редакц. колегії вид. «Історія української літератури» (у 8-ми т., 1967–71; співавт. і відп. ред. 3-го т.), «Зібрання творів І. Франка» (у 50-ти т., 1976–86). К. доклав чимало зусиль, щоб вписати укр. літературу в контекст міжслов'ян. зв'язків, від 1958 брав участь у міжнар. з'їздах славістів, вивчав міжслов'ян. культур. обмін (результати чого виклав у праці «Шевченкознавчі та славістичні дослідження», К., 1977). Увів у наук. обіг низку раніше не публіков. матеріалів з укр. літ-ри 19 ст. Спільно з Ф. Якубовським уклав підручники та хрестоматії з укр. літ-ри для 5–6-го кл. (К.; О., 1935–36).

Основні праці

Панас Мирний: (Нарис про життя і творчість). 1939; Іван Франко: Біогр. нарис. 1956; Шевченко і слов'янські народи. 1958; Питання шевченківської текстології // Зб. пр. 9-ї наук. Шевченків. конф. 1961; Слово, віддане народові: Вибр. пр. 1971; Іван Котляревський: Життя і творчість. 1981; Література народної правди: Ст., портрети. 1989; усі – Київ.

Рекомендована література

1. Шубравський В. Оратай у полі // Вітчизна. 1972. № 3;
2. Євген Прохорович Кирилюк: Біобібліографія. К., 1983;
3. Федченко П. Євгенові Кирилюку – 80 // ЛУ. 1987, 19 берез.;
4. Камінська К. В. Корифей українського літературознавства: До 100-річчя від дня народж. Є. П. Кирилюка // Календар знамен. і пам'ят. дат. 2002. № 1;
5. Смілянська В. Л. Професор Є. П. Кирилюк – історик української літератури // Мат. 34-ї наук. Шевченків. конф. 24–26 квітня 2001 р.: У 2 кн. Кн. 1. Чк., 2003.

Бібліографічний опис:

Кирилюк Євген Прохорович / В. Л. Смілянська // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6375>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).